

Branimir (879—892). Knez Branimir pravi je osnivač političke nezavisnosti hrvatske. Odmah po svom nastupu pošlje zajedno s Teodosijem papi Ivanu VIII. pismo, u kojem obojica izjaviše odanost svoju i povratak apostolskomu prijestolu sv. Petra. Kad je knežev pouzdanik stigao s tim pismom u Rim, obuze papu velika radost: služeći na Spasov dan (21. maja 879.) svetu službu nad konfesijom sv. Petra, podiže ruke k nebu i blagoslovi Branimira i sav narod hrvatski i svu zemlju njegovu. Ovim se činom narod hrvatski zauvijek i stalno pridružio katoličkoj crkvi i papi rimskom. No pape Ivana VIII. dojmi se povratak Hrvata Rimu toliko, da je odmah i pomislio, kako bi tom prilikom nagovorio na slični korak i dalmatinske gradove, koji bjehu još od obnovljenja biskupija, krajem VIII. vijeka, pod jurisdikcijom carigradskoga patrijarha. Ali sav mu trud i nagovaranje bješe bez uspjeha, jer se oni kao carski podanici nijesu mogli, sve da su i htjeli, pridružiti papi, a pored toga ubrzo se pokazalo svako nastojanje izlišnim. Upravo se tada radilo, da papa Ivan VIII. priznade Fotija zakonitim patrijarhom. No dok je Fotije pazio, da ničim ne izazove papina otpora, Ivan VIII. opet bješe također upućen protiv arapskih pogibeljnih nasrtaja jedino na pomoć cara Vasilija, a i on je bio skloniji, zbog teških ratova s Arapima, politici kompromisa, nego li tvrdoglavoj nepomirljivosti. I tako riješi crkveni sabor carigradski u prisutnosti papinskih poslanika (od novembra 869. do marta 880.) razna prijeporna pitanja: patrijarh Fotije svečano bi ustoličen, dok je hrvatsko pitanje riješeno tako, da su car i patrijarh pridržali dalmatinske gradove u svojoj vlasti, ali se kneževine Hrvatske odrekloše, koja tako postade (oko 880.) posve nezavisnom državom ne priznavajući nad sobom nikakove strane vrhovne vlasti. Poslije toga pođe Teodosije u Rim, gdje bi od pape svečano posvećen ninskim „hrvatskim“ biskupom.

Slovenska služba božja u Hrvatskoj. Oko toga vremena prošao je Hrvatskom i Dalmacijom na putu u Carigrad moravski nadbiskup sv. Metod. Prisutnost njegova i slast slovenske službe božje, možda već i prije toga poznata Hrvatima od njihovih panonskih susjeda, morala je osobito snažno djelovati na njih, pa je stoga veoma vjerojatno, da je već tada (oko 882.) među njima zahvatila jaka korijenja, a taj je samo još ojačao, kad su po Metodovoj smrti (885) i neki njegovi učenici potražili zaštite u Hrvatskoj, u prvom redu na području ninske biskupije, a potom i po krčkoj. No do toga stepena, da bi ona stekla državno priznanje i zaštitu, nije nažalost